

**Valsts pētījumu programmas projekts
«LATVIEŠU VALODA» (Nr. VPP-IZM-
2018/2-0002)**

VPP «LATVIEŠU VALODA»

- Programmas virsmērķis ir stiprināt latviešu valodas - Latvijas identitāti un valsts vērtības veidojošā pamatelementa - ilgtspēju, lingvistisko kvalitāti un konkurētspēju Latvijā un pasaules valodu kontekstā.
- Programmas mērķis ir attīstīt cilvēkkapitālu, paplašināt zināšanu bāzi valodniecības un tās saskarjumu zinātnēs par latviešu valodas un lībiešu valodas izpēti un attīstību, valodas resursu digitalizāciju un analīzi, nodrošinot sabiedrībai nepieciešamo pētniecības rezultātu pieejamību, kā arī sniegt ieguldījumu izglītības un valodas apguves jomā un stiprināt valsts valodas lomu un funkcijas.

/Ministru kabineta rīkojums Nr. 465, Rīgā 2018. gada 2. oktobrī (prot. Nr. 44 42. §)/

UZDEVUMI MĒRĶU SASNIEGŠANAI

- 1. veikt valodas ontoloģijas pētījumus kultūrvēsturiskā un sociālā skatījumā - valodas loma valstiskajā un sociālajā identitātē, valodas kā valstiskuma vērtības nozīmība, valodas un varas attiecības;
- 2. veikt pētījumus par valodas politikas aktualitātēm un vēsturi Latvijā kontekstā ar notikumiem Eiropā un pasaulē, kā arī veikt latviešu valodas sociolingvistisko funkciju izpēti - lingvistiskā attieksme un uzvedība, valodas un sabiedriskās domas attieksmes;
- 3. mūsdienu latviešu valodas fonētiskās, gramatiskās, semantiskās un stilistiskās sistēmas pētījumi teorētiski praktiskā aspektā, literārās valodas standartizācija un normu kodifikācija;
- 4. teorētiskās un praktiskās leksikogrāfijas attīstība - latviešu valodas leksiski semantiskās un gramatiskās sistēmas vēstures pētījumi, vispārīgo un speciālo latviešu valodas vārdnīcu un datubāzu izveide, papildināšana un/vai pilnveide, datu sistematizēšanai un apstrādei nepieciešamo programmriku izveide, pielāgošana un brīvpieejas nodrošināšana lietotājam;

UZDEVUMI MĒRĶU SASNIEGŠANAI (TURP.)

- 5. latviešu valodas onomastikas, īpaši personvārdu un vietvārdu, izpēte, publiski pieejamu, regulāri papildināmu datubāzu izveide, to pieejamības nodrošināšana;
- 6. pētījumi latviešu terminoloģijā - vēsture, teorija un prakse. Latviešu valodas terminoloģijas datubāzu satura pilnveide, papildināšana ar praksē lietotiem un jauniem terminiem dažādās zinātņu nozarēs (īpaši - latviešu valodniecības apakšnozarēs un izglītības zinātnēs), terminrade un terminu apstiprināšana;
- 7. pētījumi tulkojumzinātnes un kontaktlingvistikas jomā, lai sekmētu latviešu valodas lingvistisko kvalitāti un attīstību, pilnvērtīgu funkcionēšanu Eiropas un pasaules daudzvalodu kontekstā;
- 8. pētījumi latviešu valodas kā dzimtās, otrās valodas un svešvalodas, latviešu valodas kā etniskā mantojuma valodas apgūvē, pētījumu īstenošanai nepieciešamā(-o) latviešu valodas korpusa(-u) izstrāde un datu analīze teorētiski praktiskā aspektā, pētījumi par mācību līdzekļu izstrādi noteiktām mērķauditorijām, valodas kvalitāti un prasmju līmeņiem, ieteikumi didaktikā un metodikā;

UZDEVUMI MĒRĶU SASNIEGŠANAI (TURP.)

- **9. latviešu valodas reģionālo variantu pētījumi, ģeolingvistika, latgaliešu rakstu valodas izpēte. Latgaliešu rakstu valodas pareizrakstības rīka lingvistiskās daļas izstrāde (programmētāju konsultēšana, lingvistisko datu avotu atlase, leksikona izveide, testēšana un novērtēšana);**
- **10. lībiešu valodas izpēte un attīstība - lībiešu valodas rokasgrāmata, gramatikas pārskats, lībiešu valodas korpusa, leksikas, morfoloģijas un vietvārdu datubāzu izveide, papildināšana un pilnveidošana.**

KOPĪGIE UZDEVUMI

- **7.1. cilvēkkapitāla attīstība:**
- **7.1.1. sekmēt zinātnieku iesaisti un viņu zinātniskās darbības attīstību programmas tematiskajās jomās;**
- **7.1.2. veidot un attīstīt starpdisciplināras zinātnieku grupas, nostiprināt šo grupu starptautisko reputāciju un konkurētspēju;**
- **7.1.3. attīstīt zinātnisko grupu sadarbību ar citu zinātņu nozaru (izglītības, socioloģijas, komunikācijas, datorzinātņu un informātikas) partneriem, veicināt šo nozaru vajadzībām atbilstošu speciālistu sagatavošanu;**
- **7.1.4. iesaistīties izglītības procesā, nodrošinot prakses un darba iespējas studentiem, attīstīt ar programmu saistītas maģistrantūras un doktorantūras programmas;**
- **7.1.5. piedalīties starptautiskos sadarbības tīklos un konsorcijos, īstenojot projektus Eiropas Savienības fondu un citu ārvalstu finanšu atbalsta instrumentu pētniecības programmās;**

KOPĪGIE UZDEVUMI

- **7.2. sabiedrības un atbilstošo mērķgrupu informēšana un iesaiste:**
- **7.2.1. veicināt zināšanu pārnesi un sekmēt sabiedrības izpratni par pētniecības lomu un devumu sabiedrībai nozīmīgu jautājumu risināšanā, iesaistot atbilstošas dažādu nozaru mērķgrupas;**
- **7.2.2. veicināt zināšanu pārnesi, nodrošinot rīcībpolitikas plānošanu un tās īstenošanas izvērtēšanu valsts valodas politikas jomā.**

PROGRAMMAS FINANSĒJUMS UN IZPILDES LAIKS

- Programmas kopējais finansējums ir 3 111 141 *euro*. Programmu finansē no Izglītības un zinātnes ministrijas valsts budžeta programmas 05.00.00 "Zinātne" apakšprogrammas 05.12.00 "Valsts pētījumu programmas" līdzekļiem.
- Programmas īstenošanas laiks – 3 gadi (no 2018. gada decembra līdz 2021. gada decembrim).
- Programmas īstenošanas laiku bez papildu finansējuma piešķiršanas var pagarināt līdz vienam gadam, ja tas ir nepieciešams programmas un tās projektu rezultātu nostiprināšanai un publiskošanai.

IESAISTĪTĀS INSTITŪCIJAS

- **Latvijas Universitāte (arī Matemātikas un informātikas institūts)**
- **Liepājas universitāte**
- **Daugavpils universitāte**
- **Rīgas Tehniskā universitāte**
- **Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija**
- **Ventspils augstskola**
- **Latviešu valodas aģentūra**

PROGRAMMAS ĪSTENOTĀJI

Projekta galvenie izpildītāji - 33

Projekta izpildītāji - 52

Projektā iesaistītie studējošie - 26

Kopumā projektu pašlaik īsteno 111 pētnieki – ne tikai valodnieki, bet arī citu humanitāro un sociālo nozaru pārstāvji no 6 augstākās izglītības institūcijām. Projektā iesaistīta arī valsts institūcija – Latviešu valodas aģentūra.

PROJEKTA ĪSTENOŠANAS PAMATPRINCIPI

Apakšprojektu uzdevumu izpilde saistībā ar Latvijas un ārvalstu teorētiskās pieredzes un zinātības apguvi; stingrs zinātnisks un metodoloģisks izpētes pamats. Zinātnieku ataudzes nodrošināšana.

Atbilstība ES un Latvijas programmatiskajiem dokumentiem valodas, kultūras un izglītības politikas jomā; ieteikumi to pilnveidei.

Multidisciplināra pieeja un savstarpēja informētība par pētījumu gaitu.

Plaša sadarbības partneru piesaiste (valsts institūcijas, NVO, pašvaldības, plašsaziņas līdzekļi, izglītības iestādes u. tml.).

Regulāra projekta izpildes gaitas un starprezultātu atspoguļošana starptautiskās konferencēs un plašsaziņas līdzekļos.

Projekta rezultātu izmantošana skolu un augstskolu programmu izstrādē.

**PATEICĪBA PROGRAMMAS ROSINĀTĀJIEM, VEIDOTĀJIEM,
EKSPERTIEM, ATBALSTĪTĀJIEM, ĪSTENOTĀJIEM!**

DARBS TURPINĀS!